

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดสาระสำคัญไว้ในมาตรา 47 ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในมาตรา 48 ว่าให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และรองรับการประเมินภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 23)

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยกระบวนการนิเทศการศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและในอนาคต เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตรและพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งการนิเทศนำมาซึ่งความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะในระดับสถานศึกษาและผู้ใช้หลักสูตร ซึ่งบุคลากรที่ดำเนินการในสถานศึกษาก็คือ ผู้บริหาร ครูวิชาการ ครูผู้สอน หรือบุคลากรในฝ่ายอื่นๆ ที่จะร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อนำมาซึ่งคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา (วัชรวิภา เถาเรียนดี. 2548 : 117 – 118)

การนิเทศการศึกษาในอดีตเป็นการนิเทศจากบุคลากรภายนอกสถานศึกษาเป็นหลัก แต่ปัจจุบันสภาพของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและผันแปรอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับบุคลากรที่เป็นผู้ให้การนิเทศภายนอกมีไม่เพียงพอ การขยายตัวของสถานศึกษาและจำนวนบุคลากรเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้การนิเทศภายนอกไม่ทั่วถึง สภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่งแตกต่างกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแสวงหากระบวนการ ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาก้าวหน้าทันต่อ

การเปลี่ยนแปลง ตามสภาวะแวดล้อมและสังคมไทยที่มีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว อีกทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษามีการพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถสูงขึ้นและมีจำนวนเพียงพอต่อการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาคือว่าคนภายนอกก็จะทำให้การพัฒนานิเทศภายในเป็นไปได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะในยุคสังคมข่าวสาร โลก แลกเปลี่ยนข้อมูลโดยเครื่องมือที่ทันสมัยเช่นปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว การปรับตัว การพัฒนาตนเอง พึ่งตนเองของสถานศึกษา ควรที่บุคคลในสถานศึกษาตื่นตัวและปรับตัวเองให้พัฒนา ใช้หลักนิเทศพึ่งตนเอง โดยบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลัก (ชาวี มณีศรี. 2546 : 201 – 202)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีภารกิจในการรับผิดชอบการจัดการศึกษาดังแต่การศึกษาปฐมวัยจนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่เขตบริการครอบคลุม 6 อำเภอ คือมีอำเภอบึงสามพัน อำเภอนาคู อำเภอวาปีปทุม อำเภอชุมพลบุรี และอำเภอขามเฒ่า มีโรงเรียนในสังกัด 309 โรงเรียน มีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานตามมาตรฐานการศึกษา

จากการดำเนินงานในระยะเวลาที่ผ่านมาเมื่อมีการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึง ปัจจุบัน ข้อมูลล่าสุดโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แล้วทั้งสิ้น 29 โรงเรียน โดยแยกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก 10 โรงเรียน ขนาดกลาง 10 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 9 โรงเรียน กระจายอยู่ตามอำเภอต่างๆในพื้นที่เขตบริการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 . 2008<
http://210.1.20.23/mhk2/uploads/master/2008-01-14_160707 >)

การได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับ นิเทศและติดตามการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา หรือที่เรียกว่า การดำเนินการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตัวชี้วัดความสำเร็จของการนิเทศ หรือเป้าหมายคุณภาพการนิเทศ มี ๒ ประเด็นหลักคือ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกชั้น ทุกกลุ่มสาระและการยกระดับคุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (ยืนยง ราชวงษ์ . 2008<
<http://gotoknow.org/blog/yuenyong/153264> >)

ผู้วิจัยซึ่งดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการ โรงเรียน มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ โรงเรียนด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยภารกิจหลักสำคัญที่ได้รับ มอบหมายคือ การนิเทศ กำกับ และติดตามเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ของมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในของผู้บริหาร สถานศึกษา ใน โรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นข้อมูลใน การกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนา และส่งเสริมการนิเทศภายในของสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา โดยกำหนดที่จะศึกษาการดำเนินการนิเทศ ภายในของผู้บริหารสถานศึกษาใน 8 ด้าน คือ การหาความต้องการจำเป็นของการดำเนินการ นิเทศภายใน การวางแผนการนิเทศภายใน การเตรียมการนิเทศภายใน การพัฒนาการ ดำเนินการนิเทศภายใน การร่วมดำเนินการนิเทศภายใน การติดตาม ประเมินผลและปรับปรุง แก้ไข การรายงานการนิเทศ และการเผยแพร่ความสำเร็จของคณะครู ซึ่งผลจากการศึกษาจะ เป็นแนวทางที่เอื้อประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาให้ได้สัมฤทธิ์ ผลยิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีการดำเนินการนิเทศ ภายในอย่างไร
2. ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีรูปแบบการดำเนินการ นิเทศภายในอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคามเขต 2 ในโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

3. โรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549 - 2553) และได้รับการรับรองมาตรฐาน การศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในปี พ.ศ. 2551

4. การสังเคราะห์ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และสรุปเนื้อหาจาก รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา รายงานผลการประเมินภายนอก ข้อมูล พื้นฐานของโรงเรียน แนวทาง วิธีการ โครงการ กิจกรรม ในการดำเนินงานนิเทศภายใน

5. รูปแบบการดำเนินการนิเทศภายใน หมายถึง โครงสร้าง หรือขั้นตอนที่เป็น แนวทางในการดำเนินงานการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การนิเทศภายใน ของโรงเรียนประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 8 ด้าน คือ การหาความต้องการจำเป็นของการดำเนินการนิเทศภายใน การวางแผนการนิเทศภายใน การเตรียมการนิเทศภายใน การพัฒนาการดำเนินการนิเทศภายใน การร่วมดำเนินการนิเทศภายใน การติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข การรายงาน การนิเทศ และการเผยแพร่ความสำเร็จของคณะครู

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสภาพการดำเนินการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่ ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนา และส่งเสริม การนิเทศภายในของสถานศึกษา

2. ได้รู้รูปแบบการดำเนินการนิเทศภายในเพื่อนำ ไปปรับใช้กับการดำเนินการนิเทศ ภายในของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น สามารถให้ความช่วยเหลือ ครูผู้สอนที่มี ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สามารถพัฒนาผู้เรียน ได้อย่างเต็มสมรรถภาพ มุ่งสู่สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและคุณภาพของผู้เรียนที่สูงขึ้น